

Martin Joščák, Boris Ďurkech

Zhodnotenie priebehu Aliančnej Misie v Afganistane z Politického Hľadiska

Kultura Bezpieczeństwa. Nauka-Praktyka-Refleksje nr 27, 115-138

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
NAUKA – PRAKTYKA – REFLEKSJE
NR 27, 2017 (115–138)
DOI 10.24356/KB/27/4

ZHODNOTENIE PRIEBEHU
ALIANČNEJ MISIE V AFGANISTANE
Z POLITICKÉHO HĽADISKA

EVALUATION OF DEVELOPMENT OF
ALLIANCE'S MISSION IN AFGHANISTAN
FROM THE POLITICAL POINT OF VIEW

MARTIN JOŠČÁK, BORIS ĎURKECH
Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši

ABSTRACT

This article focuses on development of NATO missions in Afghanistan (both ISAF and Resolute support) from the political point of view. Authors describe an influence of political decisions adopted at the NATO summits and international donor conferences on the development of the security situation in Afghanistan and vice-versa. At the conclusion author tries to give possible future outcome of the security situation in the country.

Key words: security, declaration, NATO, Afghanistan, ISAF, Resolute Support

Úvod

Najdôležitejšou vojenskou operáciou v tomto storočí z pohľadu Aliancie bola a stále je misia vykonávaná na území Afganistanu. Či už išlo misiu

ISAF (International Security Assistance Force) alebo v súčasnosti vedená misia Resolute Support (Trvalá podpora).

ISAF bola najdlhšia a najnáročnejšia misia v histórii NATO. Na jej vrchole dosahovali nasadené sily viac ako 130 000 vojakov z 51 krajín (krajín NATO a partnerských krajín)¹.

Nasadenie ISAF, podporené rozhodnutím Bezpečnostnej rady OSN v decembri 2001, nasledovalo po zbavení moci represívneho režimu Talibanu v rámci operácie Enduring Freedom (Trvalá sloboda) vedenej USA. Výsledkom prvej Bonnskej konferencie (2001), za účasti afganských lídrov a predstaviteľov medzinárodnej spoločnosti, bolo vytvorenie Afganskej prechodnej vlády a spustenie procesu prestavby Afganistanu².

Z vojenského operačného hľadiska začalo pre NATO veľmi významné obdobie. NATO prevzalo velenie ISAF v auguste 2003. V októbri 2003 Bezpečnostná rada OSN splnomocnila ISAF pod velením NATO na rozšírenie svojej misie mimo hlavného mesta Kábul do zvyšnej časti krajiny. Rozšírenie pôsobnosti ISAF bol postupný proces, ktorý trval viac ako tri roky. Počiatočné rozšírenie misie smerovalo na sever krajiny v rokoch 2003 a 2004, nasledované na západ v roku 2005 a napokon na juh a východ v roku 2006.

ISAF bola prvou misiou NATO mimo euroatlantického priestoru a predchádzalo jej vôbec po prvýkrát dovolanie sa článku 5 Washingtonskej zmluvy.

Ako uvádza HANKO vo svojom článku „Afganistan priniesol takmer nepoznané, alebo z histórie vojenstva dávno zabudnuté formy a metódy vedenia boja, ale aj zmenu charakteru nepriateľa. Väčšina nasadených koalíčných armád spočiatku používala doktríny, skúsenosti a výcvik z čias studenej vojny orientované zväčša na boj s konvenčným nepriateľom. Afganské nasadenie znamenalo pre väčšinu spojeneckých krajín vyslanie jasného politického signálu spojencom v boji proti terorizmu. Viacerí vojaci sa vôbec prvý raz ocitli v konflikte vysokej intenzity, s inými pravidlami, nepriateľom a požiadavkami na spôsobilosti, ako boli pripravovaní a cvičení. Afganské bojisko prinieslo asymetrického protivníka, často boj len proti hrozbe (najmä improvizované výbušné systémy), chýbajúca personifikácia nepriateľa (človek, uniforma, zbraň), prudko a dynamicky sa meniacia situácia, kde lacné riešenia (napr. nástražný výbušný systém

¹ (NATO and Afghanistan 2016)

² (Helping secure Afghanistan's future 2008)

v hodnote 50 USD) dokážu zastaviť a znefunkčniť drahé zbraňové systémy. To všetko v komplexnom prostredí s prvkami informačnej vojny³

Po ukončení misie ISAF v decembri 2014 bola spustená (1. 1. 2015) nová misia vedená NATO nazvaná Resolute Support. Jej prioritnými úlohami sú poskytnutie ďalšieho výcviku, poradenstva a asistencie pre afganské bezpečnostné sily a inštitúcie⁴. Po jej ukončení NATO očakáva udržanie prítomnosti civilnej misie v Afganistane, ktorej úlohou bude pokračovať v pomoci afganským bezpečnostným inštitúciám. Praktická spolupráca v oblasti vzájomných záujmov a politických konzultácií bola posilnená cez rozšírené partnerstvo medzi NATO a Afganistanom, budované v súlade s Deklaráciou o trvalom partnerstve podpísanej na Summitte NATO v Lisabone v roku 2010⁵.

Najvyšším konečným cieľom Aliancie je dosiahnuť bod, kedy sa Afganistan dokáže postarať o svoju vlastnú bezpečnosť bez prítomnosti jej vojsk. Stratégia NATO v Afganistane sa zameriava na rozšírenie bezpečnosti, podporu vládnutia, civilnú obnovu a rozvoj, bez ktorých by progres bol iba dočasný. Bez bezpečnosti v Afganistane nemôže byť dosiahnutý rozvoj, rovnako nemôže byť dosiahnutá dlhodobá bezpečnosť bez rozvoja krajiny. V tejto súvislosti je vyžadovaná koordinácia širokého spektra civilných a vojenských nástrojov⁶.

V práci sa zameriame, využitím historickej metódy a metódy analýzy a syntézy, na vplyv politických rozhodnutí najvyšších orgánov Aliancie na vývoj situácie v Afganistane a opačne, keďže ide o ich vzájomné pôsobenie.

1. ENDURING FREEDOM A PÁD TALIBANU, VYTVORENIE ISAF (SEPTEMBER 2001 – JÚL 2003)

11. september 2001 bude navždy spojený so sériou štyroch koordinovaných teroristických útokov na ciele v USA. Nasledujúci deň (12. 9.) sa spojenci vôbec prvýkrát vo svojej histórii NATO rozhodli aktivovať článok 5 Washingtonskej zmluvy – klauzuly aliančnej kolektívnej bezpečnosti. A keďže Taliban, ako vtedajšia vedúca sila v Afganistane, odmietol vydať Usámu bin Ládina a zatvoril teroristické výcvikové tábory, USA s podporou spojencov spustilo (7. 10.) letecké útoky proti cieľom al-Káide a Tali-

³ (Hanko 2014, 14)

⁴ (Resolute Support Mission in Afghanistan 2016)

⁵ (NATO and Afghanistan 2016)

⁶ (Helping secure Afghanistan's future 2008)

banu v krajine. Pozemné jednotky boli nasadené dva týždne neskôr. Týmto sa začala operácia Enduring Freedom (Trvalá sloboda). Vzhľadom na zmenu operačnej situácie sily Talibanu opustili (13. 11.) Kábul, ktorý kontrolovali od roku 1996. Následne bola kontrola hlavného mesta prevzatá silami Severnej aliancie.

Dňa 20. 12. 2001 prijala Bezpečnostná rada OSN rozhodnutie č. 1386, ktorým oprávnila nasadenie ISAF v Kábule a jeho okolí s cieľom pomôcť stabilizovať Afganistan a vytvoriť podmienky na sebestačný mier. Prvý kontingent ISAF bol v Afganistane nasadený v januári 2002, čím bola misia ISAF spustená, ešte však pod velením USA. V novembri 2002 začína nasadené vojsko USA zriaďovať prvé Provinčné rekonštrukčné tímy (PRT)⁷ v Afganistane – prvý v meste Gardez, nasledujúc v mestách Bamijan, Kunduz, Mazar-e-Sharif, Kandahar a Herat⁸.

Z politického hľadiska a zapojenia medzinárodného spoločenstva vrátane Aliancie v tomto období je možné vyhodnotiť, okrem vyššie spomenutých, ďalšie dve dôležité udalosti.

1.1. PRVÁ BONNSKÁ KONFERENCIA O AFGANISTANE

Počas konferencie bola podpísaná (5. 12. 2001) tzv. Bonnská dohoda. Účastníci konferencie sa dohodli na vytvorení dočasnej vlády (podmienkach jej vytvorenia, právneho rámca a súdneho systému, dočasnej administratívy, špeciálnej nezávislej komisie pre zvolanie núdzovej Loya Jirgi⁹), medzinárodných bezpečnostných silách a úlohe OSN počas dočasného obdobia¹⁰.

V súlade so závermi konferencie, zodpovednosť za bezpečnosť, právo a poriadok v celej krajine spočíva na Afgancoch. S týmto cieľom bolo vyzvané medzinárodné spoločenstvo k pomoci novej afganskej vláde pri vytvorení a výcviku nových afganských bezpečnostných a ozbrojených síl. Uvedomujúc si, že vytvorenie a operačné nasadenie týchto síl si vyžiada istý čas, účastníci konferencie požiadali BR OSN zväziť autori-

⁷ PRT boli kľúčom k úsiliu ISAF na podporu vládnutia, obnovy a rozvoja. Poskytovali bezpečnosť a podporovali aktivity afganských, medzinárodných a mimovládnych aktérov v provinciách.

⁸ (NATO and Afghanistan 2016)

⁹ Núdzová Loya Jirga (veľké zhromaždenie) sa konalo v Kábule medzi 11. a 19. júnom 2002 s cieľom zvoliť prechodnú administratívu.

¹⁰ (Agreement on Provisional Arrangements in Afghanistan Pending the Re-establishment of Permanent Government Institutions 2001)

zovanie nasadenia vojenskej misie s mandátom OSN do Afganistanu.¹¹ Cieľom bolo asistovať pri udržaní bezpečnosti v Kábule a jeho okolitých oblastiach s potenciálnym rozšírením pôsobnosti do ďalších mestských centier a oblastí.

1.2. SUMMIT NATO V PRAHE

Tragické udalosti z 11. 9. 2001 výrazne ovplyvnili summit a rozhodnutia prijaté na ňom. Pražský summit vydláždil cestu pre NATO pôsobiť mimo euroatlantický priestor a na základe jeho výsledkov mohlo NATO neskôr prevziať velenie ISAF.

Na summite bol odsúhlasený komplexný súbor opatrení založený na strategickom koncepte NATO na posilnenie schopnosti reagovať na akékoľvek výzvy, vrátane hrozieb predstavovaných terorizmom a šírením zbraní hromadného ničenia a ich nosičov, z ktoréhokolvek smeru voči bezpečnosti síl, obyvateľstvu a územiu členských krajín¹².

Ďalším dôležitým rozhodnutím, nielen pre pôsobenie v Afganistane, bolo vytvorenie Reakčných síl NATO (NATO Response Force/NRF). Na základe deklarácie z pražského summitu vytvorené (v tom čase plánované) NRF majú byť zložené z technologicky moderných, flexibilných, nasaditeľných, interoperabilných a udržateľných síl vrátane pozemného, námorného a vzdušného prvku pripraveného na rýchly presun kdekoľvek je potrebné v súlade s rozhodnutím Severoatlantickej rady. Efektívne vojenské sily ako nevyhnutná časť celkovej politickej stratégie NATO sú životne potrebné na zaručenie slobody a bezpečnosti obyvateľstva a prispievajú k mieru a bezpečnosti v Euroatlantickom regióne¹³.

2. EXPANZIA ISAF NA SEVER A ZÁPAD (AUGUST 2003 – JAR 2006)

Najdôležitejšou udalosťou v tomto období bolo prevzatie velenia ISAF pod NATO v auguste 2003. Avšak operácia Enduring Freedom pod velením USA prebiehala paralelne s ISAF aj naďalej.

V tomto období NATO tiež iniciovalo (31. 12. 2003) rozšírenie svojej pôsobnosti na sever krajiny, kde najskôr prevzala velenie nad PRT v Kunduze od Nemecka a neskôr v období máj – september 2004 ISAF expandovala aj na západ krajiny, najprv prevzatím velenia nad PRT v provinciách

¹¹ Prijaté rozhodnutie Bezpečnostnej rady OSN č. 1386 spomenuté vyššie.

¹² (Prague Summit Declaration 2002)

¹³ Ibid.

Herat a Farah a predsunutej podpornej základne v Herat, nasledujúc PRT v Changhchran a Qala-e-Naw.

V súlade s Bonnskou dohodou bola v tomto období Loyou Jirgou schválená v januári 2004 aj nová ústava Afganistanu, vykonané prezident-ské voľby v októbri 2004 a voľby národného parlamentu a provinčnej rady v septembri 2005¹⁴.

2.1. SUMMIT NATO V ISTANBULE

Najdôležitejším bodom istanbulskeho summitu (28. 6. 2004) týkajúceho sa Afganistanu bolo prijatie rozhodnutia o rozšírení úlohy Aliancie v Afganistane v podpore afganskej vlády. V súlade so závermi summitu misia ISAF prevzala velenie nad štyrmi novými PRT (Mazar-e-Sharif, Meymana, Feyzabad and Baghlan). Do tej doby ISAF poskytovala bezpečnosť v hlavnom meste a jeho okolí a velila jednému PRT v Kunduze. ISAF mala byť schopná ovplyvňovať bezpečnosť v deviatich provinciách na severe krajiny¹⁵. Expanzia NATO do 9 severných provincií bola ukončená 1. 10. 2004.

2.2. AFGHANISTAN COMPACT

V rámci Londýnskej konferencie o Afganistane (31.01.-1.02.2006) bol prijatý dôležitý dokument „Afghanistan Compact“, ktorý mal byť základom na ďalšiu činnosť afganskej vlády na ceste k mieru a stabilite v krajine.

Afghanistan Compact vychádzal zo správy *Miléniové rozvojové ciele krajiny 2005 – vízia 2020* spracovanej afganskou vládou. V súlade s týmito cieľmi Afghanistan Compact identifikoval tri kritické a vzájomne závislé oblasti a piliere aktivít na nasledujúcich päť rokov: 1. bezpečnosť, 2. vládnutie, právny poriadok a ľudské práva a 3. ekonomický a sociálny rozvoj. Ďalšou životne dôležitou oblasťou práce bola (a stále je) eliminácia drogového priemyslu¹⁶.

V súlade s dosiahnutím bezpečnosti v krajine sa medzinárodné spoločenstvo spoločne s predstaviteľmi Afganistanu dohodli na pokračovaní činnosti misie ISAF a operácie Enduring Freedom zameranej na vykonávanie protiteroristických operácií. Tie mali byť vykonávané v úzkej koordinácii s ISAF a afganskou vládou. ISAF mala pokračovať v rozširovaní

¹⁴ (NATO and Afghanistan 2016)

¹⁵ (The Istanbul Declaration 2004)

¹⁶ (The Afghanistan Compact 2006)

svojej pôsobnosti na celú krajinu, vrátane budovania PRT a pokračovania propagácie stability a podpory reforiem bezpečnostného sektora¹⁷.

Demokratické vládnutie a ochrana ľudských práv predstavuje základný kameň udržateľného politického progresu v Afganistane. Afganská vláda sa zaviazala k rozširovaniu svojej kapacity poskytovať základné služby obyvateľstvu po celej krajine. Súčasne s podporou medzinárodného spoločenstva sa zaviazala sledovať vysoké tempo udržateľného ekonomického rastu s cieľom znižovania hladu, chudoby a nezamestnanosti. Vzhľadom na hrozbu, ktorú predstavuje drogový priemysel pre národnú, regionálnu a medzinárodnú bezpečnosť, bolo (a stále je) prioritou pre vládu a medzinárodné spoločenstvo dosiahnuť udržateľné a výrazné zníženie produkcie a nezákonné obchodovanie s drogami za účelom jeho úplnej eliminácie¹⁸.

3. EXPANZIA ISAF NA JUH A VÝCHOD, STRATEGICKÁ VÍZIA NATO PRE AFGANISTAN (LETO 2006 – OKTÓBER 2009)

Na vôbec prvom stretnutí (8.06.2006) ministrov obrán vo formáte ISAF (členské krajiny NATO + participujúce krajiny v ISAF) bola potvrdená pripravenosť rozšíriť operácie ISAF na juh Afganistanu, pričom už 31.07.2006 ISAF prevzala velenie v južných regiónoch Afganistanu od koalíčných síl vedených USA. ISAF tak rozšírila svoj priestor operácie a pokrývala ďalších šesť provincií – Daikundi, Helmand, Kandahar, Nimroz, Uruzgan a Zabul a prevzala velenie nad štyrmi ďalšími PRT. ISAF v tomto období pokrývala približne tri štvrtiny afganského územia. Dňa 5.10.2006 ISAF prevzatím kontroly nad velením medzinárodných vojenských síl vo východnom Afganistane od koalície vedenej USA sfinalizovala svoje rozšírenie v krajine. ISAF navyše začala v krajine nasadzovať výcvikové a školiace tímy pre jednotky Afganskej národnej armády na rôznych stupňoch velenia¹⁹.

Donorská konferencia pre Afganistan v Paríži (12.06.2008), ktorá nasledovala po summite NATO v Bukurešti (viď nižšie), síce zvýšila záväzky pre pomoc Afganistanu o 20 miliárd USD, súčasne však prítomní diplomati skritizovali výkon afganskej vlády v boji proti korupcii, riešenie obchodovania s drogami a propagácie obnovy krajiny²⁰.

¹⁷ Ibid. s. 3.

¹⁸ Ibid. s. 3-4.

¹⁹ (NATO and Afghanistan 2016)

²⁰ Ibid.

3.1. SUMMIT NATO V RIGE

Na summite v RIGE (28. – 29. 11. 2006) sa lídri NATO dohodli na odstránení niektorých národných limitov a obmedzení, ako, kedy a kde môžu byť ich sily použité. Prispievanie k mieru a stabilite v Afganistane bolo definované ako kľúčová priorita NATO. Súčasne bolo dohodnuté zvýšenie podpory pri výcviku a ďalšieho rozvoja Afganskej národnej armády a silnejších národných príspevkov k výcviku Afganskej národnej polície²¹.

Vzhľadom na fakt, že bezpečnosť v Afganistane nemohla byť dosiahnutá bez rozvoja a žiaden rozvoj bez bezpečnosti bola definovaná snaha o posilnenie rozvoja Afganistanu. Skúsenosti z Afganistanu demonštrujú, že dnešné výzvy vyžadujú komplexný prístup medzinárodného spoločenstva zahrňujúc široké spektrum civilných a vojenských nástrojov.

Dôraz bol tiež položený na potrebu prerušenia siete, ktorá financuje, dodáva a vyzbrojuje teroristov, ktorí ohrozujú vládu a ľudí Afganistanu. Pritom bolo rozpoznané prepojenie medzi obchodovaním s drogami a povstalcami v krajine. Súčasne NATO vyzvalo všetkých susedov Afganistanu, obzvlášť Pakistan, jednať rozhodne v podpore úsilia afganskej vlády budovať stabilnú a demokratickú krajinu s bezpečnými hranicami²².

3.2. SUMMIT NATO V BUKUREŠTI

Na summite v Bukurešti (3.04.2008) bola potvrdená misia ISAF v Afganistane ako kľúčová priorita Aliancie. Súčasne bola prijatá strategická vízia ISAF, v súlade s ktorou extrémizmus a terorizmus nebude viac predstavovať hrozbu stabilite; Afganské národné bezpečnostné sily budú sebestačné a afganská vláda bude schopná rozšíriť dosah dobrého vládnutia, obnovy a rozvoja po celej krajine v prospech všetkých jej občanov. Taliban alebo al-Káida nezískajú opätovne kontrolu v Afganistane, aby ju mohli použiť ako základňu pre terorizmus. V strategickej vízii boli stanovené štyri smerné princípy: 1. pevný a zdieľaný dlhodobý záväzok, 2. podpora pre zlepšenie afganského vedenia a zodpovednosti, 3. komplexný prístup medzinárodného spoločenstva spájajúci civilné a vojenské úsilie a 4. zvýšená spolupráca a zapojenie sa susedov Afganistanu, predovšetkým Pakistanu²³.

Deklarácia zo summitu bola podporená prijatým dokumentom Afghanistan Compact (2006) a Afganskou národnou rozvojovou straté-

²¹ (Riga Summit Declaration 2006)

²² Ibid.

²³ (ISAF's Strategic Vision 2008)

giou (2008–2013). V dlhodobom horizonte sa predpokladalo, že afganské bezpečnostné sily a inštitúcie budú schopné zaistiť bezpečnosť a právny poriadok v krajine. Súčasne bol privítaný zámer afganskej vlády prevziať zodpovednosť za bezpečnosť v hlavnom meste Kábul hneď ako to bude realizovateľné a pracovať na postupnom prechode zodpovednosti za bezpečnosť v celej krajine²⁴. Nakoniec afganské bezpečnostné sily prevzali zodpovednosť za Kábul v auguste 2008, čím bol spustený proces postupného prechodu zodpovednosti za bezpečnosť v krajine.

3.3. SUMMIT NATO V ŠTRASBURGU A KEHLI

Summit (03 -04.04.2009) nadväzoval na prijatú strategickú víziu na summite v Bukurešti. Zdôraznená bola potreba silnejšieho regionálneho prístupu, teda všetkých susedov Afganistanu a komplexný prístup vojenských a civilných prostriedkov. V súvislosti s Pakistanom bolo vyhlásené, že extrémisti, hlavne v jeho západných oblastiach, a povstalecké aktivity v Afganistane výrazne ovplyvňujú bezpečnosť a stabilitu v oboch krajinách, pričom tieto problémy sú prepojené. V deklarácii bolo tiež poukázané na nutnosť boja proti extrémistickej propagande a nevyhnutnosť lepšie komunikovať ciele, výzvy a úspechy ISAF a afganskej vlády smerom k obyvateľstvu v krajine²⁵.

Dôležitým záverom summitu bola dohoda lídrov členských krajín NATO na vytvorení Výcvikovej misie NATO – Afganistan (NTM-A)²⁶, poskytnutí vyššieho počtu inštruktorov a poradcov pre Afganskú národnú políciu, poskytnutí operačných školiacich a styčných tímov (OMLT) na podporu progresívneho zväčšenia Afganskej národnej armády, ďalšom rozvíjaní dlhodobého vzťahu medzi NATO a Afganistanom, podpore posilniť spoluprácu afganskej a pakistanskej vlády²⁷.

4. PRECHOD K AFGANSKEJ ZODPOVEDNOSTI ZA BEZPEČNOSŤ V KRAJINE (NOVEMBER 2009 – DECEMBER 2014)

Ambíciu prevziať zodpovednosť za bezpečnosť v celej krajine do konca roka prvýkrát deklaroval opätovne zvolený prezident Hamid Karzai dňa 19.11.2009. Tomuto kroku však predchádzali zmarené prezidentské voľby

²⁴ Ibid.

²⁵ (Summit Declaration on Afghanistan (Strasbourg/Kehl) 2009)

²⁶ NTM-A bola formálne aktivovaná 21. 11. 2009.

²⁷ Ibid.

(20.08.2009) z dôvodu rozsiahlych útokov Talibanu a zdĺhavým počítaním hlasov a vyšetrovaní podvodov. Hamid Karzai bol zvolený (2.11.2009) za prezidenta až potom, čo odstúpil jeho protikandidát Abdullah Abdullah a 2. kolo volieb sa zrušilo. V súlade s vyhlásením Hamida Karzaia vysokí predstavitelia z viac ako 70 krajín diskutovali na medzinárodnej konferencii v Londýne o Afganistane (28.01.2010) o pláne na postupné odovzdanie vedenia bezpečnostných operácií afganským bezpečnostným silám. Následne v lete (20.07.2010) bola vytvorená spoločná Rada NATO – Afganistan na hodnotenie pripravenosti jednotlivých okresov a provincií na prechod k afganskej zodpovednosti za ich bezpečnosť²⁸.

4.1. PRVÁ STRATÉGIA NATO – AFGANISTAN

Dokument „NATO Afghan First Policy“ prijatý 23. 4. 2010 vychádza zo záverov prijatých na summite v Bukurešti so zameraním na podporu rozvoja afganskej ekonomiky, profitovanie z obstarávania afganských tovarov a služieb. Vypracovaný bol ekonomickou komisiou NATO v koordinácii s Hlavným výborom pre zdroje NATO nasledujúc dohodu ministrov zahraničných vecí NATO v decembri 2009. V súlade s dokumentom obstarávanie tovarov a služieb od afganských spoločností propaguje udržateľný rozvoj vytvorením pracovných miest, budovaním ekonomických kapacít, rozvojom súkromného a bankového sektora a súčasne podporuje rozvoj infraštruktúry a generovanie štátneho príjmu z daní²⁹.

4.2. SUMMIT NATO V LISABONE

Lisabonský summit (20.11.2010) bol jedným z kľúčových pre ďalší vývoj misie ISAF v Afganistane. Lídri členských krajín NATO sa na ňom dohodli s afganskou vládou na odovzdaní plnej zodpovednosti za bezpečnosť v Afganistane do konca roka 2014. Súčasne potvrdili, že misia ISAF zostáva kľúčovou prioritou Aliancie, ktorú potvrdili podpísaním Deklarácie o stálom partnerstve medzi NATO a Afganistanom. Lídri NATO potvrdili dlhodobý záväzok a podporu pre afganské vedenie, komplexný prístup a silné regionálne zapojenie, ako bolo stanovené v strategickej vízii v Bukurešti a zdôraznené v Štrasburgu/Kehli.

V súlade s deklaráciou zo summitu proces prechodu zodpovednosti za bezpečnosť z ISAF na afganské bezpečnostné sily v niektorých provin-

²⁸ (NATO and Afghanistan 2016)

²⁹ (NATO Afghan First Policy 2010)

ciách a okresoch Afganistanu začal začiatkom roka 2011. ISAF bol v tomto období na svojich maximálnych počtoch, teda viac ako 130 000 príslušníkov ozbrojených síl z 51 štátov prispievajúcich do ISAF. Súčasne lídri NATO deklarovali, že budú aj naďalej posilňovať afganskú bezpečnosť postupným prechodom z bojových na podporné úlohy a pokračovať v asistencii afganskej vláde pri poskytovaní bezpečnosti a stability. Zároveň sa zvýšil aj výcvik a budovanie kapacít Afganských národných bezpečnostných síl, najmä prostredníctvom NTM-A³⁰.

Deklarácia o stálom partnerstve medzi NATO a Afganistanom vyjadruje, že stabilita a prosperita sú strategicky dôležité pre bezpečnosť NATO a vládu Afganskej islamskej republiky. NATO v nej opätovne zdôrazňuje svoj dlhodobý záväzok k suverénemu, nezávislému, demokratickému, bezpečnému a stabilnému Afganistanu, ktorý nikdy znovu nebude „bezpečným prístavom“ pre teroristov a terorizmus. V dokumente NATO deklarovalo poskytnutie udržateľnej podpory afganským bezpečnostným inštitúciám založenej na udržaní a zlepšovaní ich kapacity a spôsobilosti v potláčaní hrozieb voči bezpečnosti, stabilite a integrite Afganistanu. Vláda Afganistanu potvrdila svoj záväzok k aktívnemu prístupu k svojej bezpečnosti, vládnutiu a rozvoju spôsobilostí na boj s terorizmom, posilňovaniu ekonomiky, boju s korupciou, regionálnej bezpečnosti, ekonomickej spolupráce a rešpektovaniu ľudských práv, špecificky práv žien³¹.

V súlade s pravidlami nastavenými počas lisabonského summitu prezident Karzai oznámil (22.03.2011), že s prvým setom afganských provincií a okresov začal postupný prechod k zodpovednosti za bezpečnosť do afganských rúk. Prechod druhého setu provincií, okresov a miest bol oznámený 27.11.2011³².

4.3. BONNSKÁ MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O AFGANISTANE (2011)

Kľúčovým bodom medzinárodnej konferencie v Bonne (5.12.2011), konanej pri príležitosti 10. výročia konferencie v Bonne³³, bola spolupráca

³⁰ (Declaration by the Heads of State and Government of the Nations contributing to the UN-mandated, NATO-led International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan 2010)

³¹ (Declaration by the North Atlantic Treaty Organisation (NATO) and the Government of the Islamic Republic of Afghanistan on an Enduring Partnership 2010)

³² (NATO and Afghanistan 2016)

³³ Konferencia konaná 5. 12. 2001 položila základ prebiehajúceho partnerstva medzi Afganistanom a medzinárodným spoločenstvom.

s Afganistanom po stiahnutí ISAF na konci roka 2014. Na konferencii boli prerokované otázky vládnutia, bezpečnosti, mierového procesu, ekonomického a sociálneho rozvoja a regionálnej spolupráce³⁴.

Medzinárodné spoločenstvo sa zaviazalo k podpore výcviku, vybavenia, financovania a rozvoju spôsobilostí afganských bezpečnostných síl po ukončení prechodného obdobia. V súlade s deklaráciou z konferencie po procese prechodu bezpečnosti na konci roka 2014 nasleduje „transformačná dekáda“. Počas nej má afganské vedenie konsolidovať svoju suverenitu prostredníctvom posilnenia plného fungovania, udržateľného štátu, ktorý slúži svojim ľuďom. Zdôraznená bola potreba politického riešenia s cieľom dosiahnuť mier a bezpečnosť v Afganistane. Predstavitelia Afganistanu na konferencii predstavili svoju víziu budúcnosti: Afganistan ako krajina, v ktorej je stabilná a fungujúca demokracia, silný a udržateľný štát a prosperujúca ekonomika. S ohľadom na realizáciu tejto vízie, medzinárodné spoločenstvo a predstavitelia Afganistanu vyslovili spoločný záväzok v pokračovaní práce spoločne v duchu trvalého partnerstva. Afganský prezident viackrát deklaroval svoj záväzok pokračovať v zlepšení vládnutia a prisľúbil proti korupcii výmenou za pokračujúcu medzinárodnú rozvojovú pomoc³⁵. (The International Afghanistan Conference Bonn 2011)

Ešte pred chicagským summitom prezident Karzai oznámil (13.05.2012) vstup tretieho setu afganských provincií a okresov do prechodného procesu, čím afganské bezpečnostné sily zaistili bezpečnosť už pre viac ako 75 percent afganskej populácie³⁶.

4.4. SUMMIT NATO V CHICAGO

Na chicagskom summite (21.05.2012) sa lídri dvadsať osmičky NATO a 22 partnerských krajín prispievajúcich do ISAF zaviazali k pokračovaniu podpory afganským bezpečnostným silám po ukončení misie ISAF. NTM-A pritom hrala kľúčovú úlohu v dosiahnutí vtedajšej úrovne afganských bezpečnostných síl. Po ukončení prechodného procesu NATO deklarovalo, že sa posunie z bojovej misie k novej výcvikovej, poradenskej a asistenčnej³⁷.

³⁴ (The International Afghanistan Conference Bonn 2011)

³⁵ Ibid.

³⁶ (NATO and Afghanistan 2016)

³⁷ (Chicago Summit Declaration on Afghanistan 2012)

Súčasne bolo na summite stanovené, že ak afganská ekonomika a tržby afganskej vlády budú naďalej rásť, afganská vláda prevezme po transformačnej dekáde (deklarovanej počas Bonnskej konferencie 2011), teda nie neskôr ako v roku 2024, plnú finančnú zodpovednosť za svoje vlastné sily. Súčasne sa počas transformačnej dekády očakáva postupné znižovanie finančných príspevkov medzinárodných darcov. Afganské autority deklarovali na zabezpečenie svojich vlastných síl prispieť v roku 2015 sumou minimálne 500 miliónov USD s cieľom postupne zvyšovať svoj príspevok a dosiahnuť tak v roku 2024 plnú finančnú zodpovednosť³⁸.

Na Donorskej konferencii o Afganistane v Tokiu (08.07.2012) medzinárodné spoločenstvo prisľúbilo Afganistanu 16 miliárd USD pre rozvojovú pomoc v roku 2015. Súčasne sa však snažilo vyvinúť tlak na afganskú vládu s cieľom uskutočniť všeobsažné, transparentné a dôveryhodné voľby, zvýšiť boj proti korupcii, zlepšiť vládnutie, potvrdenia ústavy, hlavne ľudských práv a posilnenia právneho poriadku.

Dňa 31.12.2012 bol oznámený vstup štvrtého setu afganských provincií, miest a okresov do prechodného procesu. V tom období už 23 provincií z 34 prešlo plným prechodom a 87 percent obyvateľstva žilo na území pod kontrolou afganských bezpečnostných síl. Dňa 18.06.2013 prezident Karzai oznámil spustenie piatej a finálnej fázy prechodného procesu, teda prevzatie zodpovednosti za bezpečnosť v posledných 11 provinciách³⁹.

4.5. SUMMIT NATO VO WALESE

Lídri NATO a participujúcich krajín v ISAF na summite vo Walese (04.09.2014) potvrdili svoj záväzok pokračovať v podpore Afganistanu aj po roku 2014, pričom deklarovali zmenu charakteru a rozsahu svojho zapojenia v Afganistane. Naplánované boli tri paralelné navzájom posilňujúce sa činnosti⁴⁰:

V krátkodobom horizonte nasadenie misie Rolute Support. Členské krajiny NATO a partnerské štáty deklarovali pripravenosť pokračovať vo výcviku, poradenstve a asistencii afganským národným bezpečnostným silám po roku 2014.

V strednodobom horizonte pokračovať v prispievaní na finančné udržanie afganských národných bezpečnostných síl.

³⁸ Ibid.

³⁹ (NATO and Afghanistan 2016)

⁴⁰ (Wales Summit Declaration on Afghanistan 2014)

V dlhodobom horizonte rozvíjať trvalé partnerstvo NATO – Afganistan, dohodnuté na summite NATO v Lisabone. Posilnenie tohto partnerstva bude reflektovať meniaci sa charakter vzťahu NATO s Afganistanom po nasadení misie Resolute Support a po jej stiahnutí. Politické aj praktické elementy tohto partnerstva by mali byť posilňované prostredníctvom pravidelných konzultácií.

4.6. STATUS OF FORCE AGREEMENT

Dohoda o statuse síl (Status of Force Agreement) medzi NATO a Afganistanom bola podpísaná (30.09.2014) v Kábule hneď ako to bolo možné, teda deň po prísaha (29.09.2014) novozvoleného prezidenta Mohammada Ashrafa Ghaniho. Predchádzali tomu mesiace vyjednávani o výsledkoch neregulárnych prezidentských volieb (14.06.2014), výsledkom ktorých bolo vytvorenie novej funkcie pre protistojaceho prezidentského kandidáta Abdullaha Abdullaha. Ten bol menovaný do funkcie hlavného predsedu vlády národnej jednoty⁴¹.

Dohoda o statuse síl bola následne ratifikovaná afganským parlamentom 27.11.2014. Poskytuje legálny rámec pre nasadenie síl NATO v Afganistane pre novú nebojovú misiu NATO (Resolute Support) zameranú na výcvik, poradenstvo a asistenciu afganským bezpečnostným silám a inštitúciám. Dohoda vstúpila do platnosti 01.01.2015 a zostáva v nej do konca roka 2024, teda pokiaľ nebude ukončená skôr a to vzájomne podpísanou dohodou, resp. po dvoch rokoch od prijatia písomného oznámenia hoci ktorej strany druhej strane prostredníctvom diplomatických kanálov⁴².

Dňa 02.12.2014 v Bruseli sa stretli afganský prezident Mohammad Ashraf Ghani a hlavný predseda vlády národnej jednoty Abdullah Abdullah s ministrami zahraničných vecí členských krajín NATO a partnerských krajín s cieľom finálnych príprav zapojenia NATO v Afganistane. Súčasne vydali spoločné vyhlásenie k pokračovaniu a posilnení trvalého partnerstva a propagácie bezpečnosti, mieru, rozvoja, ľudských práv a právneho poriadku v Afganistane. Na stretnutí bolo dohodnuté nasadenie misie Resolute Support dňom 01.01.2015⁴³.

⁴¹ (NATO and Afghanistan 2016)

⁴² (Agreement between the North Atlantic Treaty Organization and the Islamic Republic of Afghanistan on the Status of NATO Forces and NATO personnel conducting mutually agreed NATO-led activities in Afghanistan 2014)

⁴³ (Joint statement by the Islamic Republic of Afghanistan, NATO and Resolute Support operational partners 2014)

Na základe predchádzajúcich rokovaní na najvyšších politických úrovniach Bezpečnostná rada OSN jednomyselne prijala (12.12.2014) rozhodnutie č. 2189, ktorým privítala novú misiu Resolute Support v Afganistane. ISAF formálne ukončil svoju misiu v Afganistane dňa 28.12.2014, po uzavretí trojročného prechodného procesu, čím plnú zodpovednosť za bezpečnosť v krajine prevzali afganské národné bezpečnostné sily.

5. RESOLUTE SUPPORT – VÝCVIK, PORADENSTVO A ASISTENCIA (JANUÁR 2015 -)

5.1. SPUSTENIE MISIE RESOLUTE SUPPORT

Misia bola spustená 01.01.2015 s kľúčovými funkciami, ktoré zahrňujú: podporu plánovania, programovania a rozpočtovania; zaistenie transparentnosti, zodpovednosti a dohľadu; podporu dodržiavania princípov právneho poriadku a dobrého vládnutia a podporu vytvorenia a udržania takých procesov ako vytváranie síl, regrutácia, výcvik, riadenie a rozvoj personálu. Okrem výcviku, poradenstva a asistencie misie, spojenci a partnerské krajiny sa zaviazali k podpore pre dlhodobé finančné udržanie afganských bezpečnostných síl do konca roku 2020⁴⁴.

Veliteľom misie je Generál John W. Nicholson (od 02.03. 2016) z USA, hlavným civilným predstaviteľom NATO v rámci misie je veľvyslanec Ismail Aramaz z Turecka. K decembru 2016 bol celkový počet nasadených vojakov 13 332 z 39 krajín. (Resolute Support Mission (RSM): Key Facts and Figures 2016) Misia operuje z jednej hlavnej (centrálnej) základne (v Kábule/Bagram) a štyroch regionálnych základní v Mazar-eSharif (sever), Herat (západ), Kandahar (juh) a Laghman (východ).

Na summite NATO vo Walese sa lídri NATO dohodli na krátkodobom (v termíne NATO ide o obdobie dvoch rokov) nasadení misie Resolute Support. Avšak tento plán bol viackrát revidovaný. Dňa 01.12. 2015 ministri zahraničných vecí členských krajín NATO a krajín prispievajúcich do misie sa dohodli na udržaní prítomnosti misie aj počas roka 2016. Následne na stretnutí ministrov zahraničných vecí NATO (19.–20.05.2016), pripravujúc pôdu pre summit vo Varšave, bolo schválené udržanie misie Resolute Support v Afganistane aj po roku 2016, čím chcela Aliancia demonštrovať svoj záväzok pre Afganistan.

⁴⁴ (Resolute Support Mission in Afghanistan 2016)

Obrázok 1 – Rozmiestnenie regionálnych veliteľstiev⁴⁵ misie Resolute Support⁴⁶

5.2. SUMMIT NATO VO VARŠAVE

Napriek skutočnosti, že varšavský summit (09.07.2016) bol prioritne zameraný na posilňovanie východného krídla Aliancie, hrozieb z východu (Rusko) a z juhu (Islamský štát), prijatie kybernetického priestoru za piatu operačnú doménu, hlavy členských krajín NATO, partnerských krajín prispievajúcich v misii Resolute Support a Afganistanu opätovne potvrdili vzájomný záväzok zaistiť dlhodobú bezpečnosť a stabilitu v krajine.

Záveru summitu opätovne potvrdili, že Afganistan nebude opätovne „bezpečným prístavom“ pre teroristov, ktorí môžu predstavovať hrozbu bezpečnosti Aliancie, a že Afganistan bude samostatne schopný udržať svoju vlastnú bezpečnosť, vládnutie a ekonomický a sociálny rozvoj a rešpektovať ľudské práva pre svojich občanov⁴⁷.

Za účelom pokračovania medzinárodnej podpory pre afganské bezpečnostné inštitúcie sa NATO a jeho operační partneri zaviazali udržať misiu

⁴⁵ TAAC – Train, Advice and Assist Command (Veliteľstvo výcviku, poradenstva a Asistencie).

⁴⁶ (Resolute Support Mission in Afghanistan 2016)

⁴⁷ (Warsaw Summit Declaration on Afghanistan 2016)

Resolute Support aj po roku 2016 prostredníctvom flexibilného regionálneho modelu, pokračovať vo výcviku, poradenstve a asistencii pre afganské bezpečnostné inštitúcie vrátane polície, vzdušných síl a síl špeciálnych operácií. Súčasne pokračovať v národných príspevkoch pre finančné udržanie afganských bezpečnostných síl do konca roka 2020 a posilňovať trvalé partnerstvo medzi NATO a Afganistanom vytvorené na lisabonskom summite (2010)⁴⁸.

Predstavitelia Afganistanu sa opätovne zaviazali k posilneniu afganských bezpečnostných inštitúcií a síl, hlavne zvýšeniu ich vodcovských schopností a zaisteniu, že budú plne spôsobilé poskytovať bezpečnosť pre afgansky ľud, operovať pod efektívnou civilnou kontrolou, rešpektovať ľudské práva a konať v súlade s afganskou ústavou a právnym poriadkom; pokračovať v súlade s deklaráciou chicagského summitu (2012), v zvyšovaní svojho príspevku pre afganské bezpečnostné sily s cieľom dosiahnutia finančnej zodpovednosti do konca prechodnej dekády v roku 2024; pokračovať v usilovaní sa o reformy vrátane vykorenenia korupcie, propagovanie transparentnosti a zodpovednosti a podporovať ekonomický rozvoj⁴⁹.

5.3. BRUSELSKÁ MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA O AFGANISTANE

Výsledkom bruselskej konferencie (05.10.2016) bolo vydanie spoločného komuniké 75 krajín a 26 medzinárodných organizácií, v ktorom zúčastnení potvrdili kolektívny záväzok k prehĺbeniu a posilneniu spolupráce na dosiahnutie sebastačného Afganistanu v transformačnej dekáde (2015–2024) a vytvorení politického, sociálneho a ekonomického prostredia, ktoré umožní Afganistanu upevniť mier, bezpečnosť, udržateľný rozvoj a prosperitu. V súlade s komuniké je tento záväzok postavený na troch pilieroch⁵⁰:

- Výstavba štátu a inštitúcií pod afganským vedením v súlade s Afganským národným mierovým a rozvojovým rámcom.
- Udržateľná medzinárodná podpora a financovanie na súčasnej úrovni, resp. blízko nej až do roku 2020 pri zvyšujúcej sa efektívite tejto pomoci⁵¹.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

⁵⁰ (Brussels Conference on Afghanistan, partnership for prosperity and peace: communiqué of the participants 2016)

⁵¹ Pre obdobie 2017–2020 sa medzinárodní partneri zaviazali a potvrdili svoj zámer poskytnúť 15,2 miliardy USD na podporu rozvojových priorít Afganistanu.

– Regionálna a medzinárodná podpora pre ukončenie násilia, ekonomický rozvoj⁵², zlepšenie regionálnej ekonomickej spolupráce a politický proces k trvalému mieru.

Medzinárodné spoločenstvo privítalo prioritu afganskej vlády založenú na boji proti korupcii. Tá doteraz predstavuje hlavnú prekážku v rozvoji a stabilite. Medzinárodné spoločenstvo súčasne zdôraznilo, že implementácia volebnej reformy v 2017 a príprava volieb v súlade s ústavou zostávajú nevyhnutné pre navrátenie viery a dôvery v partnerstvo s Afganistanom⁵³.

V časti venujúcej sa mieru, bezpečnosti a regionálnej spolupráci medzinárodné spoločenstvo potvrdilo odhodlanie potláčať všetky formy terorizmu a násilného extrémizmu ako fundamentálnych hrozieb voči medzinárodnému mieru a stabilite. Bezpečný, stabilný, a prosperujúci Afganistan je životne dôležitý pre mier a stabilitu v regióne, pričom stabilita a bezpečnosť v regióne sú nedeliteľné. Tie môžu byť dosiahnuté a udržané iba s prístupom, ktorý propaguje bezpečnosť pre všetky štáty v regióne⁵⁴.

Vzhľadom na zvyšovanie počtu ilegálnych migrantov smerujúcich do Európy v rokoch 2015 – 2016 tento fenomén bol spomenutý aj v komuniké z konferencie. Bola zdôraznená dôležitosť úzkej a efektívnej spolupráce v oblasti migrácie a dôležitosť medzinárodných, regionálnych a bilaterálnych procesov a politických dohôd vrátane dokumentu *Spoločnej cesty vpred v otázkach migrácie medzi Afganistanom a Európskou úniou*⁵⁵. Opätovne bol potvrdený aj spoločný záväzok a potreba udržateľného a integrovaného prístupu v efektívnom znižovaní nelegálnej produkcie a obchodovania s drogami a v boji proti organizovanému zločinu vrátane prania špinavých peňazí, korupcie a financovania terorizmu⁵⁶.

ZÁVER

Najdôležitejšou udalosťou – spúšťačom udalostí na začiatku 21. storočia boli jednoznačne (11.09.2001) teroristické útoky na ciele USA. Tieto útoky zásadným spôsobom ovplyvnili činnosť Aliancie ako takej a možno sme-

⁵² Potenciálne rozsiahle rezervy ťažobného priemyslu Afganistanu by mali postaviť ekonomiku a prospievať národnému rozvoju. Afganská vláda sa zaviazala, že prijme ďalšie kroky k implementácii svojich záväzkov pre transparentnú iniciatívu ťažobného priemyslu a podporí úsilie na zlepšenie kontroly a transparentnosti ťažby.

⁵³ Ibid. s. 3

⁵⁴ Ibid. s. 5–6

⁵⁵ Joint Way Forward on Migration Issues between Afghanistan and the European Union.

⁵⁶ Ibid. s. 6–7

lo povedať, že ju to prebralo z pasivity. Či už išlo o vôbec prvé dovolanie sa článku 5 Washingtonskej zmluvy – klauzuly aliančnej kolektívnej bezpečnosti alebo vytvorenie Reakčných síl NATO – NRF. Aliancia bola postavená zoči-voči boju vysokej intenzity, ale súčasne aj asymetrickému nepriateľovi, ktorý používal iné pravidlá boja, a na ktoré nebola Aliancia pripravená. Vývoj na bojisku jednoznačne ovplyvňoval politické rozhodnutia najvyšších orgánov Aliancie. Avšak súčasne s rastúcimi spôsobilosťami nasadených jednotiek rástli aj spôsobilosti oponenta, vrátane využitia improvizovaných výbušných zariadení, ale aj spôsobu informačnej propagandy a verbovania nových príslušníkov do militantných zoskupení.

Je nepravdepodobné, že vojna v Afganistane so všetkými jej súvisiacimi výzvami a základnými príčinami sa skončí rozhodným víťazstvom Aliancie na bojisku⁵⁷. Zvyšuje sa domáca ako aj medzinárodná kritika voči afganskej vláde ako garantovi bezpečnosti v krajine, a to nielen pre zlyhanie zabránenia územných ziskov povstalcov, ale hlavne z dôvodu vnútorného delenia⁵⁸.

Je však nutné poznamenať, že medzinárodné spoločenstvo čelilo v počiatočných aj viacerým vnútorným výzvam, a to nájdeniu jednotného postupu na nasadenie jednotiek a nimi vykonávané úlohy. Rozdiel v prioritách jednotlivých členských krajín NATO – protipovstalecký boj (counter-insurgency/COIN), resp. stabilizácia a obnova krajiny – bol asi najviac viditeľný v paralelnom bežaní misie ISAF a operácie Enduring Freedom zameranej na COIN a protiteroristické operácie⁵⁹. Tento trend je viditeľný aj teraz, kde paralelne s misiou Resolute Support prebieha aj operácia Freedom's Sentinel, ktorá bola spustená rovnako ako Resolute Support dňa 01.01.2015 a nahradila operáciu Enduring Freedom.

Popri nezhodám nad stratégiou, misia NATO v Afganistane bola problematická z dôvodu nedostatku v procese generácie síl. Súčasne spojenci narážali aj na rozdielnosť ohľadne zdieľania rizika na taktickej úrovni⁶⁰. Operačné obmedzenia nasadených síl pravdepodobne predstavovali jednu z najväčších hrozieb jednoty Aliancie a operačného úspechu. V tejto sú-

⁵⁷ (Dale 2014)

⁵⁸ (Katzman 2016)

⁵⁹ (Jonjo 2015)

⁶⁰ Čiastočne odstránené na summite NATO v Rige, na ktorom sa lídri NATO dohodli na odstránení niektorých národných limitov a obmedzení na to ako, kedy a kde môžu byť ich sily použité.

vislosti generál Egon Ramms, vtedajší veliteľ Spojeneckého veliteľstva spoločných síl Brunssum vyhlásil pred parlamentným zhromaždením NATO v máji 2008, že „*obmedzenia majú rovnaký praktický efekt ako nasadenie menšieho počtu síl a komplikujú operačnú činnosť*“⁶¹.

Kombinácia neschopnosti NATO generovať požadované sily a vybavenie pre misiu v Afganistane, ako aj znížená operačná hodnota nasadených jednotiek s jednotlivými národnými obmedzeniami boli dve najväčšie výzvy aliancie, ktorým čelila v prvých rokoch tejto operácie krízového manažmentu⁶².

Napriek výzvam medzinárodného spoločenstva na užšiu regionálnu spoluprácu je možné hodnotiť, že stále prebiehajúca vojna v Afganistane je „poháňaná“ podporou militantov Talibanu a ďalších extrémistických sietí ako al-Káida, Haqqaniho sieť, či Islamský štát v Iraku a Levante – provincia Khorasan (ISIL-K) práve z vnútra Pakistanu. V južných provinciách susediacich s Pakistanom je bezpečnostná situácia najmenej stabilná a úroveň hrozby teroristických útokov je tu hodnotená ako najvyššia.

Okrem teroristických hrozieb bezpečnostnú situáciu v krajine negatívne ovplyvňuje aj zakorenený systém protekcionizmu a korupcie a slabého právneho poriadku. Stiahnutie medzinárodných bojových jednotiek v období 2011 až 2014 zanechalo v krajine krehké bezpečnostné prostredie. Od rozporuplných prezidentských volieb v roku 2014, zanechané trenie medzi dvoma tábormi (afganský prezident Mohammad Ashraf Ghani a hlavný predseda vlády národnej jednoty Abdullah Abdullah) bráni vláde implementovať široko podporované reformy, hlavne z dôvodu endemickej korupcie. Toto prehľbuje verejnú nespokojnosť a vynára otázky nad legitimitou vlády⁶³.

Neochota alebo neschopnosť afganskej vlády riešiť bezpečnostnú situáciu v krajine a plniť svoje záväzky deklarované počas jednotlivých summitov NATO, či donorských konferencií smeruje k scenáru zlyhania politického riešenia bez ohľadu na finančnú podporu pre Afganistan. Jej výška môže tento scenár iba zrýchliť alebo spomaliť. Afganské bezpečnostné sily nie sú v súčasnosti spôsobilé zaistiť bezpečnosť a stabilitu na celom území Afganistanu. Vzhľadom na vývoj bezpečnostnej situácie nie je predpoklad

⁶¹ (158 DSC 08 E BIS – NATO OPERATIONS: CURRENT PRIORITIES AND LESSONS LEARNED 2008)

⁶² (Jonjo 2015)

⁶³ (The Current Situation in Afghanistan 2017)

skorého stiahnutia misie Resolute Support, či operácie Freedom's Sentinel z krajiny. Naopak, nie je možné vylúčiť ani ich posilnenie.

Afganské bezpečnostné sily sú nespôsobilé ochrániť hlavné aglomerácie obyvateľstva na juhu krajiny bez výraznej podpory spojencov, predovšetkým USA. Zostávajú vysoko závislé na súčasnej úrovni podpory USA, najmä pokiaľ ide o obnovenie jednotiek a zaistenie územia kontrolovaného vládou. V súlade s vyhlásením (23.09.2016) veliteľa misie Resolute Support – generál John Nicolson – afganská vláda kontroluje alebo má silný vplyv nad územím, v ktorom žije 68–70% obyvateľstva, pričom militanti Talibanu kontrolujú územie s 10% obyvateľstva. Podľa jeho vyhlásenia tak zostáva zhruba štvrtina krajiny, v ktorej prebiehajú bojové operácie sporná⁶⁴.

Z vyhlásenia generála Nicolsona vyplýva, že afganské bezpečnostné sily po odovzdaní zodpovednosti (medzi rokmi 2011–2014) stratili, resp. plne nekontrolujú územie, v ktorom žije približne 30% obyvateľstva. Tieto územia sú pravdepodobne afganské bezpečnostné sily, pri súčasnej úrovni podpory, nespôsobilé opätovne dobyť. Z tohto dôvodu je možné hodnotiť, že sa zatiaľ nedosiahol najvyšší konečný cieľ Aliancie, a to dosiahnuť bod, kedy sa Afganistan dokáže postarať o svoju vlastnú bezpečnosť bez prítomnosti vojsk Aliancie. Súčasne je ohrozené aj napĺňanie dlhodobého záväzku Aliancie k suverénnemu, nezávislému, demokratickému, bezpečnému a stabilnému Afganistanu, ktorý nikdy znovu nebude bezpečným prístavom pre teroristov a terorizmus.

LITERATÚRA

1. *158 DSC 08 E BIS – NATO OPERATIONS: CURRENT PRIORITIES AND LESSONS LEARNED*. 2008. <http://www.nato-pa.int/default.Asp?SHORTCUT=1476> (cit. 23. január 2017).
2. *Afghanistan partial threat assessment: November 22, 2016*. 22. november 2016. <http://www.understandingwar.org/backgroundunder/afghanistan-partial-threat-assessment-november-22-2016> (cit. 23. január 2017).
3. *Agreement between the North Atlantic Treaty Organization and the Islamic Republic of Afghanistan on the Status of NATO Forces and NATO personnel conducting mutually agreed NATO-led activities in Afghanistan*. 30. september 2014. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_116072.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).

⁶⁴ (Afghanistan partial threat assessment: November 22, 2016 2016)

4. „Agreement on Provisional Arrangements in Afghanistan Pending the Re-establishment of Permanent Government Institutions.“ *un.org*. 5. december 2001. <http://www.un.org/News/dh/latest/afghan/afghan-agree.htm> (cit. 23. január 2017).
5. „Brussels Conference on Afghanistan, partnership for prosperity and peace: communiqué of the participants.“ *European Council*. 5. október 2016. <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/10/05-afghanistan-conference-joint-communique/>(cit. 23. január 2017).
6. Dale, Catherine. „War in Afghanistan: Campaign Progress, Political Strategy, and Issues for Congress.“ *Federation of American Scientists*. Congressional Research Service. 2. január 2014. <https://fas.org/sgp/crs/natsec/R43196.pdf> (cit. 23. január 2017).
7. *Declaration by the Heads of State and Government of the Nations contributing to the UN-mandated, NATO-led International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan*. 20. november 2010. http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_68722.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
8. *Declaration by the North Atlantic Treaty Organisation (NATO) and the Government of the Islamic Republic of Afghanistan on an Enduring Partnership*. 20. november 2010. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_68724.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
9. Hanko, Milan. „Vplyv afganského bojiska na moderné vojenstvo.“ *Obrana* (Ministerstvo obrany SR, Komunikačný odbor), september. vyd. (2014): 14–15.
10. „Helping secure Afghanistan’s future.“ *nato.int*. 2008. http://www.nato.int/nato_static/assets/pdf/TEST-PDF/2008_11_687B00694B0B4918A2143DBD2EB990F5_afghanistan2008-e.pdf (cit. 23. január 2017).
11. *Chicago Summit Declaration on Afghanistan*. 21. máj 2012. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87595.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
12. *ISAF’s Strategic Vision*. 3. apríl 2008. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_8444.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
13. *Joint statement by the Islamic Republic of Afghanistan, NATO and Resolute Support operational partners*. 2. december 2014. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_115587.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).

14. Jonjo, Robb. „Analysing NATO’s Role in Afghanistan.“ *E-International Relations Students*. 8. február 2015. <http://www.e-ir.info/2015/02/08/analysing-natos-role-in-afghanistan/> (cit. 23. január 2017).
15. Katzman, Kenneth. „Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy.“ *Federation of American Scientists*. Congressional Research Service. 8. november 2016. <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30588.pdf> (cit. 23. január 2017).
16. *NATO Afghan First Policy*. 23. apríl 2010. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_62851.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
17. *NATO and Afghanistan*. 13. október 2016. http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_8189.htm (cit. 23. január 2007).
18. *Prague Summit Declaration*. 21. november 2002. <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm> (cit. 23. január 2017).
19. „Resolute Support Mission (RSM): Key Facts and Figures.“ *nato.int*. december 2016. http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_12/20161207_2016-12-RSM-Placemat.pdf (cit. 23. január 2017).
20. *Resolute Support Mission in Afghanistan*. 13. október 2016. http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_113694.htm (cit. 23. január 2017).
21. *Riga Summit Declaration*. 29. november 2006. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_37920.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
22. *Summit Declaration on Afghanistan (Strasbourg/Kehl)*. 4. apríl 2009. http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_52836.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
23. „The Afghanistan Compact.“ *nato.int*. 31. január 2006. http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/afghanistan_compact.pdf (cit. 23. január 2017).
24. *The Current Situation in Afghanistan*. 13. január 2017. <http://www.usip.org/publications/the-current-situation-in-afghanistan> (cit. 23. január 2017).
25. „The International Afghanistan Conference Bonn.“ *Permament Mission of Afghanistan to the United Nations in New York*. 5. december 2011. http://afghanistan-un.org/wp-content/uploads/2011/12/Konferenzschlussfolgerung_engl.pdf (cit. 23. január 2017).
26. *The Istanbul Declaration*. 28. jún 2004. <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-097e.htm> (cit. 23. január 2017).

27. *Wales Summit Declaration on Afghanistan*. 4. september 2014. http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_112517.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).
28. *Warsaw Summit Declaration on Afghanistan*. 9. júl 2016. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133171.htm?selectedLocale=en (cit. 23. január 2017).